

Beleidsplan 'Hoogbegaafdheid'

Visie

Op de Oostpoortschool willen wij alle kinderen, inclusief de kinderen die uitdaging behoeven, een plek bieden waar ze zich thuis voelen, lekker in hun vel zitten, de kerndoelen behalen en een aanbod krijgen waarmee ze een mooi plekje kunnen vinden in de maatschappij.

Doelgroep

Wij richten ons op de excellente kinderen met de volgende kenmerken:

Leereigenschappen van meer- of hoogbegaafd kind:

- snel van begrip,
- maakt grote denk- en leersprongen,
- beschikt over een goed geheugen,
- heeft een brede algemene interesse en kennis,
- beschikt over een groot probleemoplossend vermogen,
- is in staat verworven kennis toe te passen,
- integreert nieuwe kennis met oude kennis,
- beschikt over een groot analytisch vermogen.

Persoonlijkheidseigenschappen:

- is taalvaardig en kan spelen met taal,
- komt met creatieve en originele oplossingen en is geestelijk vroegrijp,
- houdt van uitdagingen,
- beschikt over een groot doorzettingsvermogen,
- is op een gezonde manier perfectionistisch ingesteld,
- is veelal een intuïtieve denker,
- heeft behoefte aan een hoge mate van autonomie,
- beschikt over het vermogen tot (zelf-) reflectie,
- is sociaal competent.

Eigenschappen van onderpresterend kind:

- heeft ongewone interesses en een levendige verbeelding,
- leest vaak veel in vrije tijd en heeft een grote feitenkennis,
- komt in een één-op-één-gesprek welbespraakt en intelligent naar voren,
- begrijpt en onthoudt informatie goed bij interesse,
- is gevoelig,
- heeft een grote ontdekkingsdrang en creativiteit,
- levert weinig inspanning en is niet gewend moeite te doen om succes te behalen,
- heeft geen of weinig doorzettingsvermogen en zelfdiscipline, is moeilijk aan het werk te krijgen en vindt het lastig om een taak vol te houden,
- maakt onnodige fouten, een neerwaartse lijn in prestaties,
- bereidt huiswerk niet of nauwelijks voor,
- laat slechte leer/werkstrategieën zien en heeft een hekel aan automatiseren,
- verzet zich tegen autoriteit,
- is snel afgeleid en heeft een slechte concentratie, heeft aandacht niet bij de les of is met andere dingen bezig,

- wijst verantwoordelijkheid af en neemt geen verantwoordelijkheid voor eigen gedrag,
- heeft een sterke externe focus of control: zoekt de oorzaak van slechte resultaten buiten zichzelf,
- heeft een negatief zelfbeeld en zelfvertrouwen, is ontevreden over prestaties.

Doelen:

1. Wij weten wie de excellente kinderen, zowel de aangepaste als de onderpresterende, zijn op de Oostpoortschool.
 - Om onderwijs op maat te bieden, is het van belang te weten welke kinderen uitgedaagd dienen te worden.
2. De kinderen zitten lekker in hun vel
 - Kinderen gaan met plezier naar school. Ze hebben een positief beeld van zichzelf, van school en hun plek daarin.
3. kinderen zijn productief
 - Kinderen presteren op een niveau dat bij hun cognitieve en sociaal-emotionele capaciteiten hoort. Ze zijn zich bewust van hun talenten en hoe die in te zetten. Ze zijn in staat om met frustraties en uitdagende stof om te gaan. Ze zijn voorbereid op de eisen die op het middelbaar onderwijs aan ze gesteld worden. Er is aandacht voor de onderpresterende kinderen zodat zij in een opwaartse spiraal terecht kunnen komen.
4. Kinderen halen de kerndoelen
 - Kinderen hebben een goede beheersing van de stof die in de kerndoelen omschreven staat. We proberen binnen rede alle kinderen dit in de gebruikelijke acht jaar af te laten ronden. De kinderen zijn goed voorbereid op de inhoud waar het middelbaar onderwijs op verder gaat
5. Plusdoelen
 - De plusdoelen zijn gericht op het aanleren van vaardigheden. De belangrijkste vaardigheden zijn: Jezelf motiveren / uitdagen, omgaan met je overtuigingen, geheugen gebruiken, zelfstandig werken, samenwerken, omgaan met frustraties, het opsporen en oplossen van hiaten
 - Deze plusdoelen halen we met behulp van plusmateriaal dat we selecteren als middel om de bovenstaande vaardigheidsplusdoelen te bereiken.

Bovenstaande doelen staan in volgorde van belangrijkheid. We zullen als school altijd binnen rede werken om te zorgen dat alle kinderen een bepaald niveau halen alvorens door te gaan naar een volgend niveau.

Beleid – Signalering

Om erachter te komen wie de excellente kinderen van de Oostpoortschool zijn, signaleren wij op de volgende wijze:

1. In Oktober vullen alle leerkrachten een signaleringsdeel uit Surplus in. Daarbij gebruiken zij de cirkels met kenmerken van hoogbegaafdheid. Ook wordt er gekeken naar 'KIJK' (onderbouw) en de zes leerlingprofielen van Bets& Neihart. Dit heeft tot doel de aandacht specifiek op het excellente kind te richten, de onderwijsbehoeften helder te krijgen voor het komend schooljaar en uitwisseling tussen collega's over een leerling op gang te brengen. De leerkracht noteert belangrijke inzichten in het

DGO. De Ib'er houdt middels een Excelbestand bij of de excellente kinderen door de jaren heen in beeld blijft of niet. De signalering wordt daarom ook besproken bij de eerstvolgende groepsbespreking.

2. In het intakeformulier wordt ouders gevraagd naar diverse kenmerken van hoogbegaafdheid, alsmede erfelijkheid.

3. De proef van Goodenough; Zo vroeg als mogelijk, liefst in de eerste week waarin een kleuter start, wordt het kind gevraagd een menstekening te maken welke wordt beoordeeld op detaillering.

4. Hoge scores op de Citotoetsen voor de aangepaste excellente kinderen.

5. Indien aanwezig, afgenomen IQ testen. De leerkracht zet uitslagen altijd in het dgo. Het onderzoek zelf wordt door de ib'er in ESIS opgeslagen.

6. Drempeltest (groep 8)

7. Versnellingswijzer.

Wanneer een excellent kind is gesignaleerd, wordt dit geregistreerd in het D.G.O. Per kind wordt gekeken of hij/ zij baat heeft bij inhoudelijke- of vaardigheidsplusdoelen.

Beleid – Signalering onderpresteerders

Het signaleren van onderpresteerders is een lastige. We realiseren ons op een Jenaplanschool maar al te goed dat ieder kind uniek is en we willen kinderen zoveel mogelijk op maat bedienen. We denken ook aan de dubbel bijzondere leerlingen en richten ons bijvoorbeeld niet alleen op de duidelijk aanwezige dyslexie maar kijken verder.

Bij twijfel schakelen we anderen (ouders, ib'er, duocollega, collega waarbij kind al eerder zat) in en d.m.v. sparren hopen we tot de juiste aanpak te komen.

Beleid - Kerndoelen

- Kinderen worden bij voorkeur geplaatst in de groep die correspondeert met hun leeftijdsniveau
 - Kinderen die achterlopen krijgen minder verrijking tot ze weer op hetzelfde niveau zijn als leeftijdsgenoten in het reguliere onderwijs.
 - Het productief vermogen wordt allereerst ingezet om de kerndoelen te halen.
 - Het doel is dat kinderen minimaal op alle gebieden gelijk presteren aan hun leeftijdsgenoten.
 - Kinderen met een voorsprong op een bepaald gebied worden elke zes maanden getoetst om te controleren of de stof uit het verleden nog beheerst wordt en of er geen hiaten opgelopen zijn.
- Groep 1 en 2
 - In principe wordt er geen lees/schrijfonderwijs gegeven.
 - De focus ligt op het relevant maken van de activiteiten en deze uitleggen.

- Lezen wordt zeker niet ontmoedigd maar ook niet aangemoedigd.
- Kinderen die graag met schrijven aan de slag willen krijgen oefeningen uit bijvoorbeeld Schrijfdans.

Beleid – Versnellen

5.4 Excellente kinderen en versnellen

Van versnelling binnen de eigen jaargroep is sprake wanneer bij een kind bewust wordt afgeweken van het in de methode aangeboden tijdpad van leerdoelen of leerlijnen.

Het (bij enkele of meerdere vakken) versnellen binnen een eigen jaargroep is iets dat zelden plaatsvindt. Differentiatie vindt doorgaans plaats door verbreding, verdieping, compacten en verrijken. Hierbij wordt vooral gelet op het leren leren. We proberen de executieve vaardigheden zo optimaal mogelijk te ontwikkelen in dialoog met het kind.

In sommige gevallen kan besloten worden tot het overslaan van een groep. Dit is een zorgvuldige afweging, die samen met de ouders gemaakt wordt. Voorwaarde is altijd dat het kind de minimumdoelen van de leerstof rekenen, taal/spelling en lezen, die normaal wordt aangeboden in de groep die zal worden overgeslagen, beheerst. Dit is zichtbaar in de CITO toetsen, omdat het kind daarin minimaal een jaar hoger scoort dan groepsgenoten. Ook sociaal-emotioneel moet een kind in staat zijn de groep over te slaan. De Versnellingswenselijkheidslijst (VWL) van Centrum voor Begaafdheidsonderzoek van Katholieke Universiteit Nijmegen dient daarbij ter ondersteuning

Beleid - Verrijkingswerk

De tijd die na het behalen van de kerndoelen op eigen niveau over is wordt besteed aan compacten en verrijken binnen de groep.

Ieder kind (ook zij die geen AI-scores laten zien) kunnen verrijkingswerk doen. Als zij reguliere doelen hebben behaald kunnen ze (een deel van het) verrijkingswerk maken en ervaren. We bieden het niet aan als 'moeten' maar als 'mogen'.

Het uitgangspunt bij de verrijking is naast het opdoen van kennis, het opdoen van vaardigheden:

- Leren leren
- Leren denken
- Leren leven

Om dit voor elkaar te krijgen, werken we tijdens projecten zoveel mogelijk volgens de taxonomie van Bloom met drie lagere orde- en drie hogere orde denkvragen.

De duur en de hoeveelheid van verrijkingswerk kan per kind verschillen. Binnen een bouw kan een kind een tijdje wel of niet meedoen. De leerkracht bepaalt aan de hand van de door het kind behaalde doelen of verrijkingswerk voortgezet wordt. De

leerkracht in een nieuwe stamgroep bepaalt opnieuw of verrijkingswerk door het kind gecontinueerd dient te worden.

Uitvoering - In de groep

Kind krijgt de lessen rekenen, taal, spelling en begrijpend lezen compact aangeboden, hierbij kan gebruik gemaakt worden van de methode waarop de methode dit adviseert, de leerkracht bepaalt zelf of dit de juiste manier is. De leerkracht kiest of hierbij nog extra opdrachten gemaakt moeten worden of dat er nog verder gecompact moet worden. Bij rekenen wordt dit bepaald aan de hand van de afgenomen voortoetsen, instaptoetsen, e.d.

Uitvoering buiten de groep

Jaarlijks kunnen er verschillende workshops worden gegeven aan excellente kinderen welke gericht zijn op problemen die voortvloeien uit de kenmerken van hoogbegaafdheid. Hier leren zij begrijpen waar dit probleem vandaan komt en hoe ermee om te gaan zodat zij zich verder kunnen ontwikkelen op persoonlijk en leergebied. Het gaat hierbij om:

- Perfectionisme
- Vaste mindset
- Leren leren

Per bouw wordt er gekeken wanneer het werkboek 'Mindset' aangeboden wordt aan alle kinderen van die bouw. Er is inmiddels een verkorte versie die jaarlijks gebruikt kan worden tijdens de 'Gouden weken' (of elders in het schooljaar) zodat de kennis over Growie en Fixie niet wegzakt.

Feedback kunnen geven en kunnen krijgen is op veel gebieden zeer effectief, ook met betrekking tot mindset. Kinderen kunnen leren positief te denken. Het is belangrijk kinderen te vragen naar hun doelen, hun welbevinden en hun schoolprestaties.

Ambulant leerling begeleider Leonie Vroom kan bij individuele kinderen of in kleine groepjes bovengenoemde cursussen inzetten.

Uitvoering - Eigenaarschap

Het beleidsplan wordt bewaakt en bijgewerkt door de commissie 'Hoogbegaafde kinderen'.

Haar taken zijn:

- Waar nodig bijwerken van het beleidsplan
- Adviseren van collega's
- Het begeleiden van individuele kinderen
- Begeleiden van lastige signaleringsgevallen
- Twee maal per jaar evaluatie uitvoeren
- Reactie op vragen/klachten/opmerkingen ouders/kinderen/collega's.
- Informatieavonden ouders

Idealiter wordt de commissie bemand door:

- Lid middenbouw: Leonie Vroom
- Lid onderbouw: Jacobien Houweling
- Lid middenbouw: Marja Taal
- Lid bovenbouw: Christel Labeur
- IB'er: Aline Snel
- Directeur: Gerrie Haije

Middels bouw- en teamvergaderingen worden vragen en antwoorden doorgespeeld aan de collega's.

Uitvoering - Communicatie

Richting leerlingen en ouders

De communicatie rondom het kind loopt normaal gesproken via de groepsleerkracht. In principe worden de rapporten e.d. in de 10-minuten gesprekken besproken. Indien gewenst kunnen er extra gesprekken gepland worden waarbij een collega uit de commissie 'hoogbegaafdheid' aanwezig is.

Verder staat de samenvatting van het beleid in de schoolgids. Wanneer er wijzigingen zijn in het beleid of uitvoering dan wordt dit via de schoolnieuwsbrief doorgegeven.

Richting leerkrachten

Vanuit de commissie 'hoogbegaafde kinderen' loopt over het algemeen de communicatie via de teamvergaderingen en bouwvergaderingen.

Hoogbegaafdheid & kleuters

Kleuters in groep 1 en groep 2 zijn volop bezig met 'voorbereidend lezen' en 'ontluikende geletterdheid'. Ze maken spelenderwijs, via werkjes, spelletje, liedjes, Wereldoriëntatie en werkbladen, kennis met geschreven taal en letters. Zo wordt de basis gelegd voor het leren lezen in groep 3.

Het zelf leren lezen wordt niet aangemoedigd maar ook niet ontmoedigd. Als een kind hier echt zelf om vraagt of al zelf boekjes pakt in de groep dan speelt een leerkracht hier op in. Kleuters hebben nog veel behoefte aan handelend leren

Kinderen die graag schrijven bijvoorbeeld zullen bij hun spel zelf al spelenderwijs gaan schrijven in de hoek. Ook bij het maken van tekeningen kunnen dan woordjes nageschreven worden. Zo heeft de leerkracht diverse instrumenten om deze vaardigheden aan te ontwikkelen.

Verrijkingsonderwijs aan kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong:

Zijn de kerndoelen behaald op het eigen niveau, dan kan de leerkracht tijd besteden aan verrijken en compacten. Ook wordt er in dit geval veel gebruik gemaakt van;

- Smartgames
- Denksleutels
- De hogere denkvragen van Bloom's Taxonomie

De signalering

Wij proberen een kind zo goed mogelijk te signaleren wat betreft de ontwikkelingsvoorsprong. In de praktijk hebben we daar diverse middelen voor. Natuurlijk is het observeren een heel belangrijk onderdeel van het vaststellen. In de kleuterleeftijd moeten we ons ook altijd bewust zijn dat een kind in sprongen leert, dan staat het weer even stil en dan neemt het kind weer een leersprong.

- In Oktober vullen alle leerkrachten een signaleringsdeel uit Surplus in. Daarbij gebruiken zij de cirkels met kenmerken van hoogbegaafdheid.
- Hoge scores op de Citotoetsen
- We letten op de kenmerken van een ontwikkelingsvoorsprong in bijvoorbeeld hoekenwerk of in gesprek.

Kenmerken van een ontwikkelingsvoorsprong . Een kleuter met een ontwikkelingsvoorsprong is over het algemeen:

- eerder toe aan lezen en rekenen, vergaande interesse,
- heeft een brede interesse en legt verbanden,
- heeft een sterk geheugen,
- heeft goed taalgebruik, en gebruikt vaker moeilijke woorden,
- maakt grote denkstappen en legt snel verbanden (als, dan...),
- kan logisch redeneren,
- snel van begrip,
- ziet meer details,
- vraagt meer,
- heeft een hekel aan herhaling, wil graag zelf bepalen en zoekt naar uitdagingen,
- heeft tomeloze energie en dadendrang,
- laat creatief spel zien,
- heeft een goede motoriek,
- is sociaal verder,
- is taakgericht.

Aangeraden wordt om kinderen waarbij een vermoeden bestaat dat zij een ontwikkelingsvoorsprong hebben rond hun vijfde verjaardag te testen, en nogmaals rond een jaar of tien/ elf jaar. Door kinderen rond hun vijfde jaar te testen is de kans kleiner dat zij vele jaren moeten wachten op passende leerstof. Hierdoor zullen zij zich minder snel gaan 'verstoppen' en een negatieve leerhouding ontwikkelen. De waarden van een intelligentietest nemen toe, naarmate de jaren vorderen. Zo kan gekeken worden of een kind zich, op basis van zijn eerder gemeten intelligentie, voorspoedig ontwikkeld. Ook kan de tweede test gebruikt worden om een keuze voor vervolgonderwijs op te baseren.

Bijlagen:

Op leerkracht algemeen, protocollen en beleidsplannen, mapje hoogbegaafdheid is te vinden:

* Een kopie van de denksleutels van de taxonomie van Bloom. (alle stamgroepen hebben een doosje gekregen met gelamineerde denksleutels.)

* Een verkorte versie van de cursus mindset, deze kan gebruikt worden tijdens de 'Gouden weken' waarin de stamgroepen gevormd worden of op een tijdstip naar keuze elders in het jaar.

* Uitleg over de denkvragen van de taxonomie van Bloom.

*Uitleg over Profielen hoogbegaafde kinderen van Betts Neihart